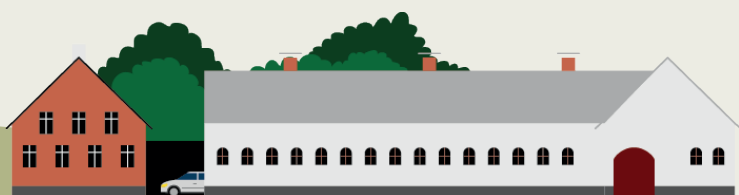

notat

UNDERANMELDELSE AF ARBEJDSULYKKER I LANDBRUGET

UNDERANMELDELSE

AF ARBEJDSULYKKER I LANDBRUGET

Dette notat handler om årsager til – og konsekvenser af – den manglende anmeldelse af alle arbejdsulykker i landbruget.

Det er udgivet af

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

SEGES

Agro Food Park 15

DK 8200 Aarhus N

KONTAKT

Maria Louise Dahl

Konsulent, Jura & Skat

mlda@seges.dk

+45 8740 5271

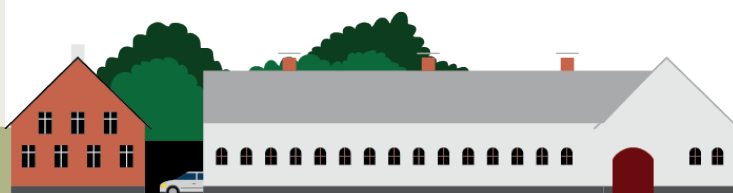
Oktober 2020

SIDE INDHOLD

- 3 Indledning
- 3 Underrapportering
- 3 Estimering af underrapportering
- 3 Undersøgelser af rapporteringsgrad
- 4 Årsager til manglende anmeldelse
- 4 Virksomhedernes manglende viden
- 5 Brugeroplevelsen af EASY
- 5 Vilje – er anmeldelsen nødvendig
- 5 Økonomiske konsekvenser
- 6 Fald i antal af arbejdsulykker

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Indledning

I Danmark bliver en vis del af arbejdsulykkerne aldrig anmeldt. Der har været stor fokus herpå igennem de seneste år, men der er ingen tvivl om, at der fortsat eksisterer en vis underrapportering – det såkaldte ”mørketal”. Dette mørketal er at finde i alle erhverv, og landbruget er på ingen måde en undtagelse.

I foråret 2016 blev der udgivet en rapport om arbejdsulykker af Arbejds miljørådet, hvori det blev vurderet, at kun omtrent halvdelen af det reelle antal arbejdsulykker registreres.

Denne underrapportering kan have store konsekvenser – både for den enkelte tilskadekomne og for området. Underrapportering kan for den enkelte tilskadekomne bevirke, at vedkommende mister muligheden for at opnå erstatning og godtgørelse efter arbejdsskadesikringsloven. Derudover har underrapporteringen en negativ indvirkning på myndighedernes mulighed for en fokuseret indsats på området og deres tilsynsførelse. Det bevirker, at myndighederne har sværere ved at iværksætte relevante indsatser, som skal nedbringe antallet af arbejdsskader.

De vigtigste årsager til at en korrekt indrapportering af arbejdsulykker er derfor:

- Hensynet til den tilskadekomne
- Styrkelse af forebyggelsesindsatsen

Underrapportering

Estimering af underrapportering

Underrapportering i landbruget har store konsekvenser, hvilket vil blive behandlet nærmere nedenfor, og derfor er det relevant at undersøge, hvor stort dette mørketal er, herunder om der er forskel på brancher, skadetyper, køn og alder.

Det er svært at finde den ”korrekte” grad af underrapportering. Dette hænger sammen med, at mindre småskader, også selvom de har krævet skadestuebesøg, ikke automatisk er anmeldelsespligtige, hvorfor en samlet opgørelse af de sygehusregistrerede skader overestimerer forekomsten af anmeldtepligtige arbejdsulykker, mens sager som udløser sygedagpenge, hvor fraværet er af flere ugers varighed, vil vise en underestimering.

Undersøgelser af rapporteringsgrad

En undersøgelse fra 1996, hvor skadestuerapporter blev sammenholdt med anmeldelser til Arbejdstilsynet, viste en underrapportering på 55 % for alle arbejdsulykker, men med et stor branchemæssigt udsving fra helt op til 90 % og ned til kun 10 %. Landbruget lå i den høje ende med en underrapportering på 75 % af alle arbejdsskader i landbruget. Derudover viste undersøgelsen tillige, at underrapporteringen var størst ved de unge tilskadekomne.

Flere tidligere analyser viser, at der er forskelle i graden af underrapportering. Af Arbejds miljørådets rapport af 2016 fremgår, at

- Jo mere alvorlig ulykken er, desto lavere underrapportering
- Jo ældre den tilskadekomne er, desto lavere underrapportering
- Underrapportering er lavere for kvindelige end mandlige tilskadekomne
- Underrapporteringen er størst i særlige brancher
- Jo større virksomheden er, desto lavere underrapportering

Uanset hvordan underrapportering gøres op, så er det dog de samme brancher, hvor underanmeldelsen er størst.

Ud over forsyningsvirksomheder og hotel- og restaurationsbranchen er det de velkendte risikobrancher, bygge- og anlæg, transport, landbrug, som også har de fleste ulykker og dødsulykker i ATs statistikker. Det som særligt karakteriserer disse højrisikobrancher er, at der er mange beskæftigede på midlertidige eller skiftende arbejdspladser, og/eller at sikkerhedsarbejdet generelt har ringere vilkår. Dertil kommer, at der inden for især landbrug og hotel- og restaurationsbranchen arbejder en del migrantarbejdere eller unge mennesker med usikker midlertidig ansættelse, som ikke har tilstrækkeligt kendskab til reglerne om anmeldelse af ulykker.

Samlet viser undersøgelser af rapporteringsgraden, at der er en betydelig underrapportering, som er fordelt skævt på skadetyper, brancher, køn og alder.

Årsager til manglende anmeldelse

Både tidligere undersøgelser foretaget af Arbejdstilsynet og samtaler med arbejdsmiljøkonsulenter i DLBR viser, at der er flere forskellige forhold, der spiller ind i den manglende anmeldelse. Disse faktorer vil nedenfor blive analyseret nærmere, men kan overordnet oplistes således:

- Arbejdsgiver mangler viden om, hvornår der er tale om en ulykke. Herunder også manglende viden om anmeldelsesregler og -frister efter henholdsvis arbejdsmiljøloven og arbejdsskadesikringsloven.
- EASY kan – særligt for mindre arbejdspladser – virke uoverskueligt og besværligt at navigere rundt i. Når man sjældent benytter EASY bliver det ikke rutine, men svært at benytte de gange man har brug for systemet.
- Arbejdsgiver opfatter anmeldelse som en meningsløs byrde – særligt ved mindre skader og intet eller kort fravær, hvor der alligevel ikke er anledning til erstatning.
- Arbejdsgiver ønsker ikke at inkriminere sig selv eller at få Arbejdstilsynet på besøg, da det kan føre til kontrolbesøg og påbud/bøder.
- Arbejdsgiver oplever, at manglende eller for sen anmeldelse ikke har konsekvenser.
- Hvis det er ejeren selv der er forulykket, tænker man måske ikke at ulykken skal anmeldes (nogle skal – andre skal ikke).
- Mange i landbruget går på arbejde med alvorlige skade, fordi arbejdet jo skal passes – derfor har man ikke sygedage og derfor ikke anmeldelsespligt (God ide at anmelde alligevel hvis der kan være den mindste risiko for varige mén).
- Arbejdsgiver og skadelidte tror måske at lægen/skadeanstue anmelder.

Virksomhedernes manglende viden

Virksomhedernes viden om arbejdsulykker, og hvornår en arbejdsulykke skal anmeldes, er meget varieret. Der er tale om juridiske regler, som for landmanden – og hans ansatte – kan virke uoverskuelige og komplicerede at skulle sætte sig fyldestgørende ind i, da det (heldigvis) er sjældent, at reglerne skal i anvendelse. Derudover er der tillige tale om to forskellige regelsæt – henholdsvis arbejdsmiljøloven og arbejdsskadesikringsloven, hvilket yderligere bidrager til at skabe forvirring, da anmeldelsesregler, -frister mv. er forskellige i de to regelsæt.

En arbejdsulykke kan efter arbejdsskadesikringsloven beskrives således;

”En personskade af fysisk eller psykisk karakter – som kan være varig eller forbigående – som er forårsaget af en hændelse eller en påvirkning, der sker pludseligt eller inden for 5 dage, og som er en sket på grund af arbejdet eller de forhold, det er foregået under.”

Mere klart beskrevet om end en smule forsimplet, ”En arbejdsulykke er – oftest – en pludselig hændelse i forbindelse med arbejdet, som fører til, at en ansat kommer fysisk eller psykisk til skade.”

Den ovenstående beskrivelse kan måske umiddelbart virke ret ligetil, men for virksomhederne giver den i praksis større vanskeligheder at anvende, da der hurtigt kan opstå tvivl om, hvorvidt der overhovedet er sket en personskade, og om det er forårsaget af arbejdsmæssige forhold.

Den nærmere definition af, hvornår der er tale om en anmeldelsespligtig arbejdsulykke er nærmere behandlet i artiklen ”....”. Den korte beskrivelse i dette notat skal alene bruges til at beskrive, hvilke udfordringer virksomheden står over for i forbindelse med en anmeldelse af en arbejdsulykke.

Hvis virksomheden først vurderer, at der måske er tale om en arbejdsulykke, så opstår næste spørgsmål i naturlig forlængelse deraf – skal den så anmeldes?

Ifølge arbejdsmiljøloven har arbejdsgiver pligt til at anmelde en arbejdsulykke, hvis den medfører, at den tilskadedkomne ikke kan udføre sit sædvanlige arbejde i 1 dag eller mere udover tilskadedkomst dagen.

Arbejdsmiljøloven kræver derfor som udgangspunkt, at den tilskadekomne er uarbejdsdygtig eller fraværende grundet arbejdsulykken. Anmeldelse skal ske senest 9 dage fra første fraværsdag jf. arbejdsmiljøloven. Skader, hvor arbejdsgiveren selv er den tilskadekomne, vil efter arbejdsmiljøloven ikke altid skulle anmeldes – undtagen er dog blandt andet skader sket ved brug af tekniske hjælpemidler eller forgiftning. Hvis der til gengæld, for arbejdsgiver selv, er tale om en ulykke i forbindelse med håndtering af dyr (uden indblanding af maskiner) eller fald på fx gårdspladsen, så skal den ikke anmeldes.

Denne sondring er anderledes end i arbejds-skadeloven. Heraf fremgår det, at en arbejdsulykke skal anmeldes, hvis den kan medføre ret til erstatning efter arbejds-skadeloven (fx erstatning for varigt mén eller tabt erhvervs-evne) eller hvis den tilskadekomne ikke har genoptaget sit arbejde i fuldt omfang senest på 5-ugers dagen efter ulykken. Om en arbejdsgiver skal anmelde egen skade – eller skade hos en medarbejdende ægtefælle – vil afhænge af, om vedkommende har tegnet en særskilt arbejds-skadeforsikring, idet arbejdsgiveren ellers ikke vil være omfattet af arbejds-skadeloven. Om arbejdsgiver selv er dækket, er nærmere behandlet i denne artikel "...".

Som det tydeligt fremgår af ovenstående, så kan det være svært at gennemskue, hvornår der er sket en anmeldelsespligtig arbejdsulykke.

Budskab: "Hvis du er i tvivl – registrer!"

Brugeroplevelsen af EASY

Mange virksomheder oplever EASY som værende besværligt at navigere rundt i, og der opleves problemer med at få anmeldelserne igennem systemet grundet systemets ustabilitet, indhold mv. Særligt de mindre virksomheder, der kun sjældent skal foretage en anmeldelse, oplever systemet som værende uoverskueligt, hvorimod større virksomheder ofte arbejder mere systematisk med arbejdsmiljø, er vant til lignende it-systemer, og har ofte også større kapacitet til at få foretaget de nødvendige anmeldelser.

De små virksomheder peger på, at de ønsker mere direkte "hands-on hjælp" til trin-for-trin at blive guidet igennem anmeldelsesprocessen. På den baggrund har vi udarbejdet "...".

Undersøgelser viser, at virksomheder, der har generelt stort fokus på arbejdsmiljø, ligeledes har større fokus på forebyggelse og anmeldelse af arbejdsulykker. Det er derfor vigtigt at styrke virksomhedernes generelle arbejdsmiljøarbejde for på den måde at understøtte virksomhedens evne til at anmelde arbejdsulykker.

Ved registreringen i EASY bliver de registrerede oplysninger, der skal indgå i de forskellige videre systemer til henholdsvis Arbejdsmarkedets Erhvervs-sikring og Arbejdstilsynet, automatisk trukket ud og overført som egentlige anmeldelser.

Når en arbejdsulykke er blevet anmeldt i EASY, bliver anmeldelsen automatisk sendt videre til de rigtige modtagere. Det kan for eksempel være virksomhedens forsikringsselskab, Arbejdsmarkedets Erhvervs-sikring og/eller Arbejdstilsynet.

Når du anmelder via EASY, bliver du automatisk bedt om alle de oplysninger, som er nødvendige for, at modtagerne kan behandle anmeldelsen. Det giver den hurtigste sagsbehandling til gavn for både anmelder, tilskadekomne, forsikringsselskab og de relevante myndigheder.

Vilje – er anmeldelsen nødvendig

For nogle arbejdsgivere kan arbejdet i forbindelse med at foretage en anmeldelse måske virke afskrækkende – særligt ved mindre skader med intet eller kun kort fravær, og hvor der ikke umiddelbart er anledning til, at tilskadekomne kan få en erstatning.

Der kan måske ligefrem være et økonomisk hensyn at tage i forhold til at ikke at foretage en anmeldelse af arbejds-skaden, da man i så fald undgår at skulle betale højere forsikringspræmie.

Økonomiske konsekvenser

For nogle arbejdsgivere kan der måske være økonomiske overvejelser i forbindelse med, om en arbejdsulykke skal anmeldes, da det kan føre til besøg fra Arbejdstilsynet og efterfølgende kontrolbesøg.

Arbejdsgiver ønsker ikke at inkriminere sig selv eller at få Arbejdstilsynet på besøg, da det kan føre til kontrolbesøg og påbud/bøder.

Fald i antal arbejdsulykker

De seneste par år er antallet af arbejdsulykker set i forhold til beskæftigelsen faldet. Det viser Arbejdstilsynets årsopgørelse fra 2017, hvor der for perioden 2012 til 2017 er sket et fald på 2 % i forhold til beskæftigelsen. Statistikken viser samtidig, at antallet af anmeldelser i 2017 var det samme som i 2015 og 2016.

På grund af det høje mørketal – underanmeldelsen – kan det være svært at se, om der er sket et reelt fald i antallet af arbejdsulykker eller om der anmeldes færre af de arbejdsulykker, som sker. Som nævnt viser undersøgelser, at kun cirka halvdelen af de anmeldelsespligtige arbejdsulykker anmeldes. Der er store branchemæssige forskelle i forhold til, hvor mange af arbejdsulykkerne, der anmeldes. Derudover spiller både skadens alvorlighed og tilskadekomnes alder også ind.

Konsekvenser af manglende anmeldelse

- Tilskadekomne kan miste ret til erstatning
- Beskæftigelsesministeriet bevilger færre midler til forebyggelse på baggrund af antal ulykker
- Bøde

Anmeldelse nødvendig for erstatning

Hvis ikke ulykken bliver anmeldt, kan man ikke som skadelidt medarbejder få erstatning eller betaling af udgifter som følge af ulykken. Det er derfor vigtigt, at skadelidte får en kopi af anmeldelsen. Krav om erstatning efter arbejdsskadesikringsloven skal rejses inden ét år efter, at arbejdsulykken er sket.

Anmeldelse styrker forebyggelsen

Midler til forebyggelse af arbejdsulykker baseres på antal anmeldte arbejdsulykker. Des færre ulykker der anmeldes, des færre midler til generel forebyggelse. En reel anmeldelse – uden høje mørketal – ville give markant bedre grundlag for at komme ulykkerne til livs.

Lovpligtigt at anmelde

Anmeldes ulykken ikke risikeres en bøde i omegnen af 10.000 kr. Arbejdstilsynet er kontrollerende myndighed.

